

Επίκαιρα

Θέματα Συνταγματικού Δικαίου

Υπεύθυνος ύλης: Ξενοφών Κοντιάδης

Νοέμβριος 2014, Τεύχος 40

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Επιστήμη και Δημοκρατία: Ο μεταβαλλόμενος ρόλος των ιατρικών δεδομένων στη νομολογία της άμβλωσης»

Aziza Ahmed

▪ «Αλλαγή εκλογικού συστήματος;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Η συνταγματική αναθεώρηση ξεκινά από το άρθρο 110»

Γιώργος Τσεμπελής

▪ «Η αναθεώρηση του Συντάγματος»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας»

Πέτρος Παραράς

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

● «Θέλουμε ένα πιο σύντομο Σύνταγμα;», Κτήριο 'Κωστής Παλαμάς, 13/11/2014, 18:00

Προγράμματα

● Εκπόνηση επιμορφωτικού και εκπαιδευτικού ενημερωτικού υλικού και προγράμματος σπουδών επιμόρφωσης

Εκδόσεις

● Γ. Τασόπουλος, *Η λαϊκή κυριαρχία και η πρόκληση της αμεροληψίας*, εκδ. Κριτική, Σειρά: ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΣΥΝΤΑΓΜΑ-ΕΥΡΩΠΗ του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου 2014, 656 σελ.

Βιβλίο του μήνα

● Π. Παυλόπουλος, *Το δημόσιο δίκαιο στον αστερισμό της οικονομικής κρίσης*, τόμος 1, β' εκδ., Λιβάνης 2014, 574 σελ.

Επιστήμη και Δημοκρατία: Ο μεταβαλλόμενος ρόλος των ιατρικών δεδομένων στη νομολογία της άμβλωσης

Aziza Ahmed, Av. Καθηγήτρια Δικαίου, Northeastern University School of Law

Στην απόφαση *Roe v. Wade*, το Ανώτατο Δικαστήριο είχε χρησιμοποιήσει ιατρικά και επιστημονικά στοιχεία για να φιλελευθεροποιήσει την άμβλωση. Στη σύγχρονη όμως νομολογία για τις αμβλώσεις τα δικαστήρια αντιμετωπίζουν ως αντικειμενικά και ουδέτερα τα πορίσματα και τους ισχυρισμούς της ιδεολογικά συντηρητικής ιατρικής επιστήμης. Για να γίνει κατανοητή αυτή η μεταστροφή πρέπει να μελετηθεί η διαφοροποίηση της στάσης των δικαστηρίων απέναντι στην αυξανόμενη συντηρητική βιβλιογραφία στο θέμα της άμβλωσης.

Στην απόφαση *Carhart v. Gonzales* το Ανώτατο Δικαστήριο είχε αποφανθεί ότι δεν υφίσταται λόγος να προβλέπεται εξαίρεση για λόγους υγείας στη ρύθμιση της διαδικασίας της άμβλωσης κατά το τελευταίο τρίμηνο της κύησης. Διατυπώνοντας την γνώμη του Δικαστηρίου ο δικαστής Kennedy επισήμανε: «Παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχουν αξιόπιστα στοιχεία για να μετρήσουμε το φαινόμενο, μπορούμε με βεβαιότητα να συμπεράνουμε ότι κάποιες γυναίκες μετανιώνουν για την επιλογή τους να αμβλώσουν τη βρεφική ζωή που κάποτε δημιούργησαν και κυοφόρησαν. Μπορεί να ακολουθήσουν σοβαρή κατάθλιψη και απώλεια της αυτοεκτίμησης».

Αυτή η επισήμανση δεν πέρασε απαρατήρητη. Διατυπώνοντας μειοψηφούσα άποψη η δικαστής Ginsberg άσκησε κριτική στον ισχυρισμό του Kennedy, παραπέμποντας σε πολυάριθμες μελέτες που καταρρίπτουν τον ισχυρισμό ότι η άμβλωση μπορεί να επιδράσει στην ψυχική υγεία. Προς το τέλος όμως της μακροσκελούς αναφοράς της σε παραπομπές υπάρχουν δύο λέξεις κλειδιά: «Βλ. αντίθετα». Στο σημείο αυτό συντελείται μια μεταστροφή ως προς την αναγνώριση της αυξανόμενης βιβλιογραφίας που υποστηρίζει ότι υπάρχουν

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Επιστήμη και Δημοκρατία: Ο μεταβαλλόμενος ρόλος των ιατρικών δεδομένων στη νομολογία της άμβλωσης»

Aziza Ahmed

▪ «Αλλαγή εκλογικού συστήματος;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Η συνταγματική αναθεώρηση ξεκινά από το άρθρο 110»

Γιώργος Τσεμπελής

▪ «Η αναθεώρηση του Συντάγματος»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας»

Πέτρος Παραράς

δυσμενείς επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των γυναικών που επιλέγουν την άμβλωση.

Αυτή η παραπομπή θα πρέπει να προβληματίσει τους υποστηρικτές της αναπαραγωγικής ελευθερίας και τους νομικούς. Διαφέρει σημαντικά από την έμμεση απόρριψη από τον δικαστή Blackmun το 1971 ενός παρόμοιου ισχυρισμού σε ένα υπόμνημα που είχε υποβληθεί από «Ορισμένους Ιατρούς, Καθηγητές και Ερευνητές του Αμερικανικού Κολλεγίου Μαιευτήρων και Γυναικολόγων». Αντίθετα, το «βλ. αντίθετα» της Ginsberg δείχνει ότι ένα νέο «δεδομένο» έχει αρχίσει να επιβάλλεται: το γεγονός ότι η άμβλωση έχει δυσμενείς επιπτώσεις στην ψυχική υγεία.

Για να γίνει κατανοητή η δημιουργία νέων εμπειρικών δεδομένων για την άμβλωση, πρέπει πρώτα να γίνει κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο τα δικαστήρια βοηθούν την παραγωγή και τη νομιμοποίηση της επιστημονική γνώσης για την άμβλωση και πώς η γνώση αυτή επιδρά στη δυνατότητα των γυναικών να κάνουν άμβλωση. Καθώς η αρνητική επίδραση της άμβλωσης στην ψυχική υγεία των γυναικών έγινε αποδεκτή ως νέο επιστημονικό «δεδομένο», τα δικαστήρια μπόρεσαν να θέσουν μια πλειάδα επιπλέον υποχρεώσεων για ενημέρωση των γυναικών από τους ιατρούς με στόχο να προστατεύσουν την ψυχική υγεία των γυναικών. Η απόφαση που έλαβε το Εφετείο του Τέξας το 2011 κρίνοντας τον «Νόμο για το Δικαίωμα των Γυναικών να γνωρίζουν» είναι χαρακτηριστική. Το Νομοσχέδιο του Τέξας προβλέπει ότι ο ιατρός που προβαίνει σε άμβλωση πρέπει να επιδείξει στη γυναίκα ένα υπερηχογράφημα του εμβρύου όπου να ακούγεται ο χτύπος της καρδιάς του, να της εξηγήσει τα αποτελέσματα της κάθε επιμέρους διαδικασίας που θα ακολουθηθεί και μετά να μεσολαβήσουν 24 ώρες μέχρι να γίνει η άμβλωση.

Αναπαράγοντας ολόκληρη την παράγραφο της απόφασης Carhart, όπου αναφέρεται ότι οι γυναίκες μετανιώνουν μετά την άμβλωση, εκλαμβάνει τον ισχυρισμό που είχε διατυπωθεί στην Carhart περί αρνητικών επιπτώσεων στην ψυχική υγεία ως αληθινό δεδομένο. Το υποτιθέμενο ενδιαφέρον για τη «ζωή εντός της γυναίκας» και τον κίνδυνο για την ψυχική υγεία της ασθενούς οδηγεί το Εφετείο στο να αποφανθεί ότι οι προϋποθέσεις που θέτει το νομοθέτημα δεν αποτελούν παραβίαση της προστατευόμενης από την Πρώτη Τροποποίηση ελευθερίας του λόγου. Μπορεί επομένως να επιβληθεί στους ιατρούς να δίνουν την πληροφόρηση αυτή σε κάθε γυναίκα που ζητά άμβλωση, διότι ο νόμος αυτός παρεμβαίνει ρυθμιστικά με εύλογο τρόπο στην ιατρική πρακτική, αφού καθιστά υποχρεωτική τη μετάδοση πληροφοριών που είναι σχετικές, αληθείς και μη παραπλανητικές. Σύμφωνα με το

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Επιστήμη και Δημοκρατία: Ο μεταβαλλόμενος ρόλος των ιατρικών δεδομένων στη νομολογία της άμβλωσης»

Aziza Ahmed

▪ «Αλλαγή εκλογικού συστήματος;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Η συνταγματική αναθεώρηση ξεκινά από το άρθρο 110»

Γιώργος Τσεμπελής

▪ «Η αναθεώρηση του Συντάγματος»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας»

Πέτρος Παραράς

δικαστήριο αυτό αποτελεί πληροφόρηση για τα δεδομένα της πραγματικότητας.

Μπορούν τα «δεδομένα» να επηρεάζονται από ιδεολογίες; είναι ιδεολογικοποιημένα; Αυτό είναι το δύσκολο ερώτημα που οφείλουν οι προοδευτικοί δικηγόροι να λαμβάνουν υπόψη όταν επιχειρηματολογούν.

Ενόψει του ρόλου του δικαστηρίου στη νομιμοποίηση ισχυρισμών για την άμβλωση, εστιάζοντας ταυτόχρονα την προσοχή στο κοινωνικό και πολιτικό περιβάλλον από το οποίο προκύπτουν τέτοιου είδους ισχυρισμοί, αναδεικνύεται η εξαρτημένη φύση των «δεδομένων». Ο τρόπος με τον οποίο παράγονται τέτοια «δεδομένα» έχει υλικές επιπτώσεις, όπως καταδεικνύει καθαρά η σημερινή πραγματικότητα ως προς την πρόσβαση σε άμβλωση.

(επιλογή-μετάφραση: Αλκμήνη Φωτιάδου)

<http://balkin.blogspot.gr/2014/10/science-and-democracy-shifting-role-of.html>,
16/10/2014

Αλλαγή εκλογικού συστήματος;

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου, Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, Πρόεδρος του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου

Έχει επισημανθεί ότι το ισχύον εκλογικό σύστημα ανήκει σε μια άλλη εποχή της πολιτικής ιστορίας και χρήζει τροποποίησης. Το bonus 50 εδρών στο πρώτο κόμμα αποσκοπούσε στην αυτοδυναμία κομμάτων τα οποία είχαν συγκεντρώσει στις εκλογές ποσοστό που ανερχόταν κοντά στο 40%. Δεν είναι συνεπώς παράλογη η πρόβλεψη του bonus υπό συνθήκες πολωμένου δικομματισμού, όπως αυτές που επικράτησαν καθόλη σχεδόν την περίοδο της Μεταπολίτευσης, όταν η κυβερνησιμότητα της χώρας προϋπέθετε τη σχετικοποίηση της αναλογικότητας του συστήματος.

Όμως το πολιτικό σκηνικό μεταβλήθηκε άρδην μετά την κρίση. Οι δίδυμες εκλογές του 2012 ανέδειξαν ένα κατακερματισμένο κομματικό τοπίο, με τα δύο πρώτα κόμματα να συγκεντρώνουν ποσοστά κάτω του 30%. Την εξέλιξη αυτή επιβεβαίωσαν τόσο οι ευρωεκλογές όσο και όλες σχεδόν οι δημοσκοπήσεις των τελευταίων τριών ετών. Έτσι το bonus των 50 εδρών στο πρώτο κόμμα όχι μόνο δεν οδηγεί σε αυτοδύναμη, μονοκομματική κυβέρνηση, αλλά ενδέχεται να δυσχεράνει την κυβερνησιμότητα της χώρας, μειώνοντας τις πιθανές κομματικές συμπράξεις για τον σχηματισμό κυβέρνησης συνεργασίας.

Στην Ελλάδα το εκλογικό σύστημα αποτέλεσε εργαλείο της εκάστοτε πλειοψηφίας, που το προσάρμοζε κατά βούληση για να εξυπηρετήσει κομματικούς σχεδιασμούς. Αυτό

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Επιστήμη και Δημοκρατία: Ο μεταβαλλόμενος ρόλος των ιατρικών δεδομένων στη νομολογία της άμβλωσης»

Aziza Ahmed

▪ «Αλλαγή εκλογικού συστήματος;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Η συνταγματική αναθεώρηση ξεκινά από το άρθρο 110»

Γιώργος Τσεμπελής

▪ «Η αναθεώρηση του Συντάγματος»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας»

Πέτρος Παραράς

αποκλείστηκε μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001, αφού τροποποίηση του εκλογικού νόμου επιτρέπεται να ισχύσει από τις μεθεπόμενες εκλογές, εκτός εάν συγκεντρωθεί αυξημένη πλειοψηφία 200 βουλευτών, οπότε εφαρμόζεται από τις ερχόμενες.

Σφάλλουν όσοι υποστηρίζουν ότι το ισχύον εκλογικό σύστημα είναι αντισυνταγματικό εν όψει της μεταβολής του κομματικού σκηνικού. Ό,τι κρίνεται πολιτικά ατελέσφορο δεν είναι κατ' ανάγκην αντισυνταγματικό. Όμως θα αποτελούσε πολιτικό λάθος της Αριστεράς να θέσει προσκόμματα στη μεταβολή του. Μακροπρόθεσμα η Αριστερά μόνο οφέλη μπορεί να αποκομίσει από ένα σύστημα που θα αποτυπώνει στο Κοινοβούλιο τη βούληση του εκλογικού σώματος με αναλογικό τρόπο. Ένα εκλογικό σύστημα που αυξάνει υπέρμετρα τις έδρες του πρώτου κόμματος δεν είναι μόνο αντίθετο προς πάγιες εξαγγελίες του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά ενδέχεται σε επόμενη φάση να οδηγήσει σε κεντρόφυγες εσωτερικές τάσεις.

πηγή: Εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ», 21/10/2014

Η συνταγματική αναθεώρηση ξεκινά από το άρθρο 110

Γιώργος Τσεμπελής, Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, κάτοχος της έδρας Anatol Rapoport στο Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν (ΗΠΑ)

Πολλές συζητήσεις γίνονται για την αναθεώρηση του Συντάγματος και είναι πραγματικά καιρός για να προβούμε και σε ενέργειες. Σύμφωνα με το άρθρο 110 μια τέτοια απόφαση χρειάζεται κατ' αρχάς τη σύμφωνη γνώμη δύο διαφορετικών κοινοβουλίων, ενός εκ των οποίων με πλειοψηφία 3/5, και με ενδιάμεσες εκλογές. Άρα, αν δεν ξεκινήσει η διαδικασία άμεσα από την τωρινή Βουλή, θα περάσουμε αναγκαστικά άλλα τέσσερα χρόνια με τις ίδιες διατάξεις περί ευθύνης υπουργών - για να αναφερθούμε μόνο σε ένα καθολικά παραδεκτό πρόβλημα (τερατούργημα;) του τωρινού Συντάγματος, το άρθρο 86.

Δυστυχώς, σήμερα είναι πολύ μεγάλη η πιθανότητα να χαθεί η ευκαιρία και να περιμένουμε όντως άλλα τέσσερα χρόνια. Τα κόμματα, αντί να εστιάσουν στα σημεία συμφωνίας, όπως η αντικατάσταση του προαναφερθέντος άρθρου 86, η βουλευτική ασυλία (62), οι ανεξάρτητες αρχές (101Α) και ο κύριος μέτοχος (14), έχουν το καθένα παραθέσει μια μέγιστη σειρά προτάσεων για αναθεώρηση. Και εδώ υπάρχει ένα τεράστιο πρόβλημα που πρέπει οπωσδήποτε να λυθεί στην πρώτη αναθεώρηση, οπότε κι αν γίνει τελικά αυτή: Το άρθρο 110, το οποίο «κλειδώνει» το Σύνταγμα τόσο ερμητικά που γίνεται πολύ δύσκολη η αναθεώρησή του. Γι' αυτό η αλλαγή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Επιστήμη και Δημοκρατία: Ο μεταβαλλόμενος ρόλος των ιατρικών δεδομένων στη νομολογία της άμβλωσης»

Aziza Ahmed

▪ «Αλλαγή εκλογικού συστήματος;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Η συνταγματική αναθεώρηση ξεκινά από το άρθρο 110»

Γιώργος Τσεμπελής

▪ «Η αναθεώρηση του Συντάγματος»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας»

Πέτρος Παραράς

του συγκεκριμένου άρθρου είναι ουσιαστικά και η μεγαλύτερη προτεραιότητα.

Στη συνέχεια του παρόντος άρθρου θα δείξω ότι παγκοσμίως τα μακροσκελή συντάγματα (όπως το ελληνικό με τις 27.000 λέξεις του) είναι όχι απλώς φλύαρα (όπως πολλοί συνταγματολόγοι πιστεύουν), αλλά και περιοριστικά. Επιπλέον, τα μεγαλύτερα συντάγματα «κλειδώνονται» πιο αποτελεσματικά από τα μικρότερα, ακριβώς για να διατηρηθούν οι περιορισμοί. Παρά τα τεχνάσματα των συνταγματικών συντακτών, όμως, αναθεωρούνται πιο συχνά, ακριβώς γιατί έρχονται σε αντίθεση με τις ανάγκες των κοινωνιών που ρυθμίζουν.

Πριν από καιρό είχα δημοσιεύσει στην *Καθημερινή* ένα άρθρο («Σύνταγμα και ευημερία», 21/4/13) που έδειχνε ότι στις 15 (παλιότερα) χώρες της ΕΕ τα μακροσκελή συντάγματα είναι συνδεδεμένα με χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα. Κάποιοι έφεραν αντιρρήσεις, υποστηρίζοντας ότι το δείγμα των κρατών ήταν πολύ μικρό. Ακολούθησε επιστημονικό άρθρο (Tsebelis, George and Dominic Nardi «A Long Constitution is a (Positively) Bad Constitution: Evidence from OECD Countries» (forthcoming) *British Journal of Political Science*) που έδειχνε, μεταξύ άλλων, ότι αυτή η αντίστροφη σχέση ανάμεσα στο μήκος του κειμένου του συντάγματος και στο κατά κεφαλήν εισόδημα ισχύει σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, ακόμα κι αν εξαλείψουμε την επιρροή άλλων παραγόντων όπως η εκπαίδευση, ο φυσικός πλούτος, το διεθνές εμπόριο και τους άλλους παράγοντες που ελέγχουν οι οικονομολόγοι.

Εδώ θα χρησιμοποιήσω σαν δείγμα όλες τις χώρες του κόσμου και θα εξετάσω από τη μια το πόσο κλειδώνουν το σύνταγμά τους, και από την άλλη πόσο αποτελεσματικό είναι αυτό το κλειδίωμα - θα περίμενε κανείς ότι θα ίσχυε το εξής: όσο πιο κλειδωμένο το σύνταγμα τόσο λιγότερο ν' αλλάζει. Επιπλέον, θα «ελέγξω» (στατιστικά) για το μήκος του συντάγματος, δηλαδή θα βγάλω συμπεράσματα από συντάγματα που έχουν το ίδιο περίπου μήκος.

Η εικόνα που παρατίθεται δείχνει ότι τα μεγαλύτερα συντάγματα και πιο κλειδωμένα είναι και πιο συχνά αλλάζουν (χώρες του ΟΟΣΑ με άσπρους κύκλους). Μ' άλλα λόγια, τα μεγάλα συντάγματα είναι περιοριστικά και αντιμετωπίζονται από τους λαούς τους σαν ζουρλομανδύες.

Η εικόνα τοποθετεί το δικό μας Σύνταγμα στο πάνω δεξιά κομμάτι του γραφήματος: είναι και μεγάλο και κλειδωμένο. Ο δρόμος που έχουμε μπροστά μας λοιπόν φαίνεται δύσκολος. Χρειαζόμαστε πολλές και δύσκολες δομικές μεταρρυθμίσεις. Δεν γίνεται να βάζουμε μόνοι μας βαρίδια στα πόδια μας υπό τη μορφή συνταγματικών διατάξεων.

Για παράδειγμα, το Σύνταγμά μας έχει μια πρωτοτυπία

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Επιστήμη και Δημοκρατία: Ο μεταβαλλόμενος ρόλος των ιατρικών δεδομένων στη νομολογία της άμβλωσης»

Aziza Ahmed

▪ «Αλλαγή εκλογικού συστήματος;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Η συνταγματική αναθεώρηση ξεκινά από το άρθρο 110»

Γιώργος Τσεμπελής

▪ «Η αναθεώρηση του Συντάγματος»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας»

Πέτρος Παραράς

ανάμεσα σ' όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ. Σύμφωνα με το άρθρο 16 δεν επιτρέπονται μη δημόσια ΑΕΙ. Αυτή η ατυχής διάταξη έχει παραμείνει από το 1975 και ενώ η κατάργησή της προτάθηκε το 2007, δεν επετεύχθη διότι δεν μπορούσε να συγκεντρώσει τα απαραίτητα 3/5 των ψήφων στη Βουλή του 2008. Ούτε και σήμερα θα το συγκεντρώσει (ανεξάρτητα από το πόσο επιβεβλημένη είναι μια τέτοια τροπολογία). Κατά συνέπεια, όσο αφήνουμε το άρθρο 110 στη θέση του, δεν θα μπορούμε να κάνουμε καμία ουσιαστική τροποποίηση. Ακόμα και η απλή συζήτηση του άρθρου 16 με τα σημερινά πολιτικά δεδομένα θα ήταν ματαιοπονία.

Πώς μπορεί ν' αλλάξει το άρθρο 110; Θα μπορούσε πρώτα απ' όλα να φύγει η απαίτηση των δύο κοινοβουλίων. Αν ένα κοινοβούλιο με πλειοψηφία 3/5 αποφασίσει την αναθεώρηση κάποιων άρθρων, θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να το κάνει. Με δεδομένη την κατάτμηση των πολιτικών δυνάμεων μετά την κρίση, μια τέτοια πλειοψηφία είναι αρκετός έλεγχος στη συχνή αλλαγή συνταγματικών άρθρων.

Επιπλέον η παράγραφος 6 του άρθρου είναι ακόμα πιο εξωπραγματική μια και καθορίζει ότι «Δεν επιτρέπεται αναθεώρηση του Συντάγματος πριν περάσει πενταετία από την περάτωση της προηγούμενης». Σκεφτείτε αν με κάποιο μαγικό τρόπο μπορούσε να περάσει (από το επόμενο κοινοβούλιο) η αναίρεση του άρθρου 86 περί ευθύνης υπουργών και έπρεπε να περιμένουμε για άλλα 5 χρόνια πριν μπορέσουμε ν' αλλάξουμε οτιδήποτε άλλο!

Γι' αυτό, ας στοχεύσουμε τα άρθρα που συμφωνούμε ότι μπορούν ν' αναθεωρηθούν, και πριν απ' όλα ας αλλάξουμε το 110.

πηγή: Εφημερίδα «Το Βήμα της Κυριακής» 5/10/2014

Η αναθεώρηση του Συντάγματος

Χαράλαμπος Ανθόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Η αναθεωρητική πρωτοβουλία, την οποία έχει προαναγγείλει ο πρωθυπουργός δύο-τρεις φορές έως σήμερα, μπορεί τελικά να μείνει στο επίπεδο των προθέσεων και διακηρύξεων. Πράγματι, είναι πιθανόν η παρούσα Βουλή να διαλυθεί, λόγω μη εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας, πριν προλάβει να κινησει την αναθεωρητική διαδικασία, σε περίπτωση βέβαια που εκδηλωθεί, μέσα στο χρονικό διάστημα που απομένει μέχρι την έναρξη της διαδικασίας της προεδρικής εκλογής, η προαναφερθείσα αναθεωρητική πρωτοβουλία.

Αλλά και αν ακόμη υπάρξει αναθεωρητική πρόταση και ψηφιστεί από την παρούσα Βουλή, πριν από την εκλογή

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Επιστήμη και Δημοκρατία: Ο μεταβαλλόμενος ρόλος των ιατρικών δεδομένων στη νομολογία της άμβλωσης»

Aziza Ahmed

▪ «Αλλαγή εκλογικού συστήματος;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Η συνταγματική αναθεώρηση ξεκινά από το άρθρο 110»

Γιώργος Τσεμπελής

▪ «Η αναθεώρηση του Συντάγματος»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας»

Πέτρος Παραράς

Προέδρου της Δημοκρατίας, και στη συνέχεια η Βουλή αυτή διαλυθεί λόγω μη εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας, είναι και πάλι πιθανό να ματαιωθεί το αναθεωρητικό εγχείρημα, σε περίπτωση που η νέα Βουλή, που θα είναι η «αναθεωρητική», δεν προλάβει καν να συγκληθεί ή διαλυθεί αμέσως λόγω αδυναμίας σχηματισμού κυβέρνησης.

Με τα δεδομένα αυτά είναι πιθανόν η αναθεώρηση του Συντάγματος να παραπεμφθεί και πάλι στις καλένδες.

Όμως, το ελληνικό πρόβλημα δεν είναι μόνο οικονομικό, πολιτικό ή άλλο, είναι συγχρόνως και συνταγματικό. Δεν αναφέρομαι εδώ στις συνταγματικές διατάξεις περί των βουλευτικών ασυλιών ή περί της ευθύνης υπουργών, που πρέπει ασφαλώς να τροποποιηθούν, αλλά δεν είναι κρίσιμες από την άποψη της συνταγματικής οργάνωσης του κοινοβουλευτικού συστήματος.

Από την άποψη αυτή πιο κρίσιμη και επείγουσα είναι η αλλαγή του τρόπου εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας και η αποσύνδεσή της από το ενδεχόμενο διάλυσης της Βουλής. Σε κανένα «κανονικό» Σύνταγμα στον κόσμο δεν υπάρχει άρθρο σαν το 32 παρ. 4 του Συντάγματός μας, που περιέχει εν εαυτώ το σπέρμα της αποσταθεροποίησης.

Αλλά και οι αυτοματισμοί του άρθρου 37 παρ. 3 Συντ. κατά τη διαδικασία ανάδειξης της κυβέρνησης περισσότερο ευνοούν, σε ένα πολυκομματικό περιβάλλον, τον μη σχηματισμό παρά τον σχηματισμό κυβέρνησης. Τόσο το άρθρο 32 παρ. 4 όσο και το άρθρο 37 παρ. 3, αντί να συγκρατούν, απελευθερώνουν το «ένστικτο εξουσίας» των πολιτικών δυνάμεων. Αυτά είναι δύο παραδείγματα από τα πολλά που θα μπορούσαν να αναφερθούν για την αναγκαιότητα της συνταγματικής αναθεώρησης.

πηγή: Εφημερίδα «ΕΘΝΟΣ» 1/10/2014

Η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας

Πέτρος Ι. Παραράς, Επίτιμος Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου Επικρατείας, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου

Ενόψει της σύνθεσης της παρούσης Βουλής και της προς το παρόν διαφαινόμενης απροθυμίας των κομμάτων να συμπράξουν με άλλα, όποτε και αν γίνουν εκλογές, ενώ η αξιωματική αντιπολίτευση ζητάει τώρα εκλογές, τα θεωρητικά ενδεχόμενα διαγράφονται ως εξής:

1. Η παρούσα Βουλή, μετά την δοθείσα ψήφο εμπιστοσύνης στην Κυβέρνηση (10.10.2014), συνεχίζει αδιατάρακτα τις εργασίες της, ο δε Πρόεδρος της οφείλει να την συγκαλέσει για εκλογή νέου Προέδρου της Δημοκρατίας (ΠτΔ) ένα τουλάχιστον

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Επιστήμη και Δημοκρατία: Ο μεταβαλλόμενος ρόλος των ιατρικών δεδομένων στη νομολογία της άμβλωσης»

Aziza Ahmed

▪ «Αλλαγή εκλογικού συστήματος;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Η συνταγματική αναθεώρηση ξεκινά από το άρθρο 110»

Γιώργος Τσεμπελής

▪ «Η αναθεώρηση του Συντάγματος»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας»

Πέτρος Παραράς

μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία ΠτΔ (άρθρο 32 παρ. 1Σ), δηλαδή, εν προκειμένω, ένα μήνα πριν από την 11^η Μαρτίου, άρα οπωσδήποτε πριν από την 11^η Φεβρουαρίου.

2. Όλοι δε οι ομότεχνοι συμφωνούμε εδώ ότι η ειδική αυτή συνεδρίαση της Βουλής πρέπει να λάβει χώρα το πολύ δύο μήνες νωρίτερα, «επειδή διαφορετικά θα μπορούσε να υποκρύπτεται απόπειρα καταστρατήγησης των σχετικών με τη διάλυση της Βουλής διατάξεων», όπως υπογραμμίζει και ο Κ. Χρυσόγονος (Συνταγμ. Δίκαιο, 2003, σελ. 575-576). Είναι σαφές ότι ο ΠτΔ δεν μπορεί να χρησιμοποιείται ως εργαλείο για την πρόωρη διάλυση της Βουλής.

3. Πάντως, μέχρι τον Ιανουάριο, η πρόσφατα έχουσα λάβει ψήφο εμπιστοσύνης Κυβέρνηση δεν αποκλείεται, πιεζόμενη, να διαλύσει πρόωρα την Βουλή, εφόσον επικαλεσθεί «εθνικό θέμα εξαιρετικής σημασίας», όπως προβλέπεται στο άρθρο 41 παρ. 2Σ, τέτοιο όμως θέμα δεν μπορεί να αποτελέσει η ανά πενταετία προβλεπόμενη από το Σύνταγμα εκλογή ΠτΔ, οπότε η παρούσα Κυβέρνηση θα πρέπει να επικαλεσθεί άλλο λόγο.

4. Αν, τώρα, κατά τις ψηφοφορίες που σκόπιμο είναι να ξεκινήσουν εντός Ιανουαρίου, ώστε οι διαδικασίες να έχουν ολοκληρωθεί τον Φεβρουάριο, δεν συγκεντρωθούν οι 180 ψήφοι για την εκλογή του ΠτΔ, η Βουλή διαλύεται υποχρεωτικώς μέσα σε δέκα ημέρες από την τελευταία άκαρπη ψηφοφορία και, εντός Φεβρουαρίου, προκηρύσσονται εκλογές, όπου όμως, καθ' υπόθεση, ένα κόμμα επιτυγχάνει σχετική πλειοψηφία αλλά όχι αυτοδυναμία.

5. Εφόσον όμως κανένα άλλο κόμμα δεν θα θελήσει να συνεργαστεί μαζί του, θα ακολουθηθεί η διαδικασία του άρθρου 37Σ, μετά δε τις άκαρπες διερευνητικές εντολές και εφόσον δεν επιτευχθεί ο διορισμός Κυβέρνησης έστω μειοψηφίας, ο ΠτΔ θα αναθέσει τον σχηματισμό Κυβέρνησης στον πρόεδρο ενός εκ των ανωτάτων δικαστηρίων της χώρας και θα διαλύσει πάλι την Βουλή. Έτσι, η Βουλή αυτή διαλύεται πριν να συγκροτηθεί σε σώμα, όπως είχε συμβεί και με τις εκλογές της 6^{ης} Μαΐου 2012, όπου η Βουλή διελύθη στις 19.5.2012, δηλαδή δύο ημέρες μετά τη σύγκλησή της σε τακτική σύνοδο.

6. Προκηρύσσονται, λοιπόν, πάλι εκλογές και εφόσον θα σχηματισθεί βιώσιμη Κυβέρνηση (με τήρηση βέβαια των διαδικασιών του άρθρου 37Σ στο οποίο προφανώς παραπέμπει το άρθρο 32 παρ. 4 εδ. α' Σ) που θα απολαύει της εμπιστοσύνης της Βουλής, αυτή η Βουλή, αφού συγκροτηθεί σε σώμα (άρθρο 32 παρ. 4 εδ. β'), θα επιλέξει τον νέο ΠτΔ, έστω και με σχετική πλειοψηφία (άρθρο 32 παρ. 4 εδ. γ'). Ενόψει δε των συνεχόμενων αυτών εκλογικών αναμετρήσεων, δεν αποκλείεται η εκλογή του νέου ΠτΔ να περατωθεί μετά την λήξη της θητείας του απερχομένου ΠτΔ, οπότε αυτός

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Επιστήμη και Δημοκρατία: Ο μεταβαλλόμενος ρόλος των ιατρικών δεδομένων στη νομολογία της άμβλωσης»

Aziza Ahmed

▪ «Αλλαγή εκλογικού συστήματος;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Η συνταγματική αναθεώρηση ξεκινά από το άρθρο 110»

Γιώργος Τσεμπελής

▪ «Η αναθεώρηση του Συντάγματος»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας»

Πέτρος Παραράς

εξακολουθεί να ασκεί τα καθήκοντά του «ώσπου να αναδειχθεί νέος Πρόεδρος» (άρθρο 32 παρ. 6Σ).

7. Σε σχέση όμως με τα εκτεθέντα πρέπει να σημειωθεί ότι, οι μεν διαδικασίες για τον σχηματισμό βιώσιμης Κυβέρνησης αρχίζουν αμέσως την επομένη των εκλογών και ολοκληρώνονται περίπου σε δώδεκα ημέρες, δηλαδή σε συντομότερο χρονικό διάστημα από αυτό που απαιτείται για την, μετά τις εκλογές, συγκρότηση της νέας Βουλής σε σώμα, αφού τούτο προϋποθέτει και την εκλογή του προεδρείου της (άρθρα 3,7 και 8 του ΚΒ). Αυτό συμβαίνει διότι η νέα Βουλή συγκαλείται, με το διάταγμα διάλυσης της προηγούμενης, θα έλεγα τουλάχιστον δέκα ημέρες μετά την διενέργεια των εκλογών (εντός τριάντα ημερών λέει το Σύνταγμα), δοθέντος ότι η έκδοση των αποτελεσμάτων με τους εκλεγέντες βουλευτές χρειάζεται οπωσδήποτε ένα *minimum* χρόνου, στην προθεσμία δε αυτή πρέπει να προστεθούν και οι ημέρες που απαιτούνται ώστε η Βουλή να συγκροτηθεί σε σώμα.

8. Συνεπώς, πάντοτε θα προηγείται και θα ολοκληρώνεται η διαδικασία σχηματισμού Κυβέρνησης ή, σε σχετική αδυναμία, θα διαλύεται η Βουλή προτού αυτή να συγκροτηθεί σε σώμα. Και δεν επιτρέπεται να συντηρηθεί τόσο η προθεσμία σύγκλησης της νέας Βουλής (π.χ. εντός πέντε ημερών) για να συγκροτηθεί αυτή ταχύτατα σε σώμα, ενώ ακόμη δεν ξέρουμε αν θα προκύψει βιώσιμη Κυβέρνηση από τις διερευνητικές εντολές του άρθρου 37Σ που ακόμη δεν έχουν ολοκληρωθεί. Διότι, στην περίπτωση αυτή, ποιος Πρωθυπουργός θα κηρύξει την έναρξη των εργασιών της συγκροτημένης σε σώμα Βουλής (άρθρο 2ΚΒ), ώστε αμέσως μετά να προβεί αυτή στην εκλογή του ΠτΔ;

9. Τέτοια ενέργεια θα συνιστά παραβίαση του Συντάγματος, διότι η εκλογή του Προέδρου της Βουλής, και των άλλων μελών του Προεδρείου της, προϋποθέτει συγκροτημένη Κυβέρνηση, έστω μειοψηφίας, η οποία και θα υποδείξει, σε συνεργασία με τα άλλα κόμματα, τους βουλευτές που θα εκλεγούν για τα παραπάνω αξιώματα.

Η λύση αυτή υπαγορεύεται όχι μόνον από την λογική και συστηματική ερμηνεία των συνταγματικών διατάξεων, αλλά και από την «εκλογίκευση» που χαρακτηρίζει το ισχύον κοινοβουλευτικό σύστημα και η οποία επιβάλλει την συνεργασία μεταξύ Κυβέρνησης και Βουλής, η οποία δεν δύναται να δρα ασυνδέτως με την βιωσιμότητα της Κυβέρνησης. Δεν νοείται η Βουλή να εκλέγει το προεδρείο της – μα τότε ποιος θα προτείνει ποιόν για Πρόεδρο της Βουλής;– και στη συνέχεια τον νέο ΠτΔ,– αυτόν ποιος θα τον προτείνει;– και την επομένη αυτή να διαλύεται, αφού οι διαδικασίες του άρθρου 37Σ απέβησαν άκαρπες!

10. Συνεπώς, δεν συμμερίζομαι την άποψη ότι: «Το Σύνταγμα

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα

▪ «Επιστήμη και Δημοκρατία: Ο μεταβαλλόμενος ρόλος των ιατρικών δεδομένων στη νομολογία της άμβλωσης»

Aziza Ahmed

▪ «Αλλαγή εκλογικού συστήματος;»

Ξενοφών Κοντιάδης

▪ «Η συνταγματική αναθεώρηση ξεκινά από το άρθρο 110»

Γιώργος Τσεμπελής

▪ «Η αναθεώρηση του Συντάγματος»

Χαράλαμπος Ανθόπουλος

▪ «Η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας»

Πέτρος Παραράς

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

● «Θέλουμε ένα πιο σύντομο Σύνταγμα;», Κτήριο Έκωστής Παλαμάς, 13/11/2014, 18:00

ρητώς ορίζει ότι Πρόεδρος μπορεί να εκλεγεί και με σχετική πλειοψηφία και μάλιστα πριν από τον σχηματισμό Κυβέρνησης» (βλ. Κ. Ζούλα, Πρόεδρος και με σχετική πλειοψηφία, Καθημερινή, 21.9 και 5.10.2014, πρβλ. και Γ. Τερζή, Πρόεδρος μειοψηφίας;, Καθημερινή, 28.8.2014, ως και Ν. Αλιβιζάτου, Πώς θα αποτραπεί το ενδεχόμενο (νέων) διπλών εκλογών, Καθημερινή, 28.9.2014).

11. Όμως, με την υποθετική αυτή αλληλουχία πολιτικών γεγονότων και εκλογών, κάθε άλλο παρά εξυπηρετείται το συμφέρον του ελληνικού λαού, για τον οποίο, πάντως, οι πολιτικοί μας δεν φαίνεται να ενδιαφέρονται και ιδιαίτερα. Άρα, η πλέον συμφέρουσα για τον τόπο λύση, και για να μην παραλύσει πάλι η Χώρα από μια μακρά προεκλογική περίοδο, είναι ο Πρόεδρος της παρούσης Βουλής να την συγκαλέσει για εκλογή νέου ΠτΔ εντός Ιανουαρίου 2015. Εφόσον δεν συμφωνήσουν 180 βουλευτές, τότε διαλύεται η Βουλή και η επόμενη θα εκλέξει ΠτΔ, έστω και με σχετική πλειοψηφία.

πηγή: Εφημερίδα «Ελεύθερος τύπος της Κυριακής» 19/10/2014

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

● «Θέλουμε ένα πιο σύντομο Σύνταγμα;», Κτήριο Έκωστής Παλαμάς, Πέμπτη 13 Νοεμβρίου 2014, ώρα 18:00

Ομιλητές

Υπέρ της πρότασης

Σταύρος Τσακουράκης, Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Κατά της πρότασης

Ξενοφών Κοντιάδης, Καθηγητής Δημοσίου Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Συντονιστής

Πάσχος Μανδραβέλης, δημοσιογράφος

www.cecl.gr
Επικοινωνία: centre@cecl.gr

Έχει υποστηριχθεί ότι το ελληνικό Σύνταγμα είναι υπερβολικά φλύαρο και περιοριστικό. Είναι αυτό ακριβές; Μήπως η μεγάλη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδηλώσεις

- «Θέλουμε ένα πιο σύντομο Σύνταγμα;», Κτήριο Έκωστής Παλαμάς, 13/11/2014, 18:00

Προγράμματα

- Εκπόνηση επιμορφωτικού και εκπαιδευτικού ενημερωτικού υλικού και προγράμματος σπουδών επιμόρφωσης

έκταση του Συντάγματος προκαλεί δυσλειτουργίες στο πολιτικό και δικαστικό σύστημα; Είναι αναγκαία μία συνταγματική αναθεώρηση που θα «συντομεύσει» το Σύνταγμα;

Ο καθηγητής **Σταύρος Τσακυράκης** έχει επιχειρήσει μία άσκηση «εκκαθάρισης» του Συντάγματος από διατάξεις που θεωρεί περιττές και πλεονάζουσες. Από την άλλη πλευρά, ο καθηγητής **Ξενοφών Κοντιάδης** έχει υποστηρίξει σε πρόσφατες δημοσιεύσεις ότι η έκταση του Συντάγματος δεν αποτελεί κατ' ανάγκην ένδειξη της ποιότητάς του.

Μετά τις τοποθετήσεις των δύο αντιπαρατιθέμενων θα ακολουθήσει ανοικτή συζήτηση με συντονιστή τον δημοσιογράφο **Πάσχο Μανδραβέλη**.

Η είσοδος είναι ελεύθερη. Θα χορηγηθούν βεβαιώσεις παρακολούθησης

Προγράμματα

- Εκπόνηση επιμορφωτικού και εκπαιδευτικού ενημερωτικού υλικού και προγράμματος σπουδών επιμόρφωσης

Το Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου ανέλαβε την υλοποίηση του Προγράμματος «Εκπόνηση επιμορφωτικού και εκπαιδευτικού ενημερωτικού υλικού και προγράμματος σπουδών επιμόρφωσης» για λογαριασμό του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, που εντάσσεται στην Πράξη «Ανάπτυξη και Λειτουργία Δικτύου Πρόληψης και Αντιμετώπισης των Φαινομένων Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού».

Βασικούς στόχους του έργου αποτελούν:

Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού σε έντυπη και σε ψηφιακή μορφή. Το υλικό αυτό θα χρησιμοποιηθεί για την ενημέρωση και την επιμόρφωση στελεχών της εκπαίδευσης, εκπαιδευτικών, γονέων, μαθητών σε θέματα που αφορούν στη διάγνωση, στην πρόληψη και στην αντιμετώπιση του φαινομένου της σχολικής βίας και του σχολικού εκφοβισμού.

Σχεδιασμός προγράμματος διά ζώσης και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης εκπαιδευτικών για τα θέματα αυτά.

Σχεδιασμός, ανάπτυξη μεθοδολογίας και εργαλείων για την περιοδική εκτίμηση του φαινομένου της σχολικής βίας και του εκφοβισμού. Χρησιμοποίηση της μεθοδολογίας και των εργαλείων για τη διενέργεια έρευνας σε σχολικές κοινότητες της χώρας και εκπόνηση σχετικής μελέτης.

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδόσεις

- Γ. Τασόπουλος, *Η λαϊκή κυριαρχία και η πρόκληση της αμεροληψίας*, εκδ. Κριτική, Σειρά: ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΣΥΝΤΑΓΜΑ-ΕΥΡΩΠΗ του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, 2014, 656 σελ.

Εκδόσεις

- Γ. Τασόπουλος, *Η λαϊκή κυριαρχία και η πρόκληση της αμεροληψίας*, εκδ. Κριτική, Σειρά: ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΣΥΝΤΑΓΜΑ-ΕΥΡΩΠΗ του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, 2014, 656 σελ.

Γιάννης Α. Τασόπουλος
Η ΛΑΪΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ
ΚΑΙ Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑΣ

Το βιβλίο αναζητεί το συνταγματικό θεμέλιο της αμεροληψίας στον νοηματικό πυρήνα της λαϊκής κυριαρχίας. Με τη στενή έννοια του όρου, η πολιτική αμεροληψία ισοδυναμεί με το τίμιο παιχνίδι, την ανόθευτη διεξαγωγή των εκλογών. Η πρόκληση της αμεροληψίας αφορά την πολιτική αμεροληψία με την ευρεία έννοια του όρου, η οποία συνίσταται στην ουσιαστική σωρευτική εκπλήρωση των όρων του πολιτικού φιλελευθερισμού που θεσπίζει το Σύνταγμα, για τη δίκαιη μεταχείριση των πολιτών: την ευρύτερη πολιτική συμμετοχή, τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων χωρίς αυθαίρετες διακρίσεις και εξαιρέσεις, την πολυφωνία και τον πλουραλισμό των αξιών, την πολιτική συνεννόηση πέρα από τη διεξαγωγή τίμιων εκλογών και την εφαρμογή της απλής αριθμητικής της αμεροληψίας, η οποία εκφράζει τον πολιτικό ορθολογισμό και γενικότερα τον πρακτικό λόγο σε όλες του τις εκφάνσεις.

Κατά τον συγγραφέα «Κάθε άνθρωπος μετρά εξίσου με τον άλλο. Κάθε πολίτης έχει μία ψήφο. Κάθε ψήφος είναι ισοδύναμη με την άλλη. Τελικώς, οι πολιτικές αποφάσεις λαμβάνονται μέσα από την άθροιση των ψήφων. Επειδή οι απόψεις που υποστηρίζουν οι άνθρωποι διαφέρουν μεταξύ τους, ισχύει η αρχή της πλειοψηφίας. Αυτός είναι ο πυρήνας της λαϊκής κυριαρχίας και βασίζεται στην ισοτιμία των πολιτών και την ανόθευτη και αμερόληπτη, πολυκομματική και ελεύθερη εκλογική διαδικασία. Η αμεροληψία της ψήφου και της ψηφοφορίας αποτελεί συστατικό στοιχείο ενός δημοκρατικού ορθολογισμού».

Το βιβλίο εξετάζει κριτικά τη θεωρία για τη λαϊκή κυριαρχία που επικράτησε στη Μεταπολίτευση και τη στρεβλή εφαρμογή της στην πράξη που συνέτεινε καταλυτικά στην ελληνική κρίση,

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Εκδόσεις

- Γ. Τασόπουλος, *Η λαϊκή κυριαρχία και η πρόκληση της αμεροληψίας*, εκδ. Κριτική, Σειρά: ΠΟΛΙΤΕΙΑ-ΣΥΝΤΑΓΜΑ-ΕΥΡΩΠΗ του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου, 2014, 656 σελ.

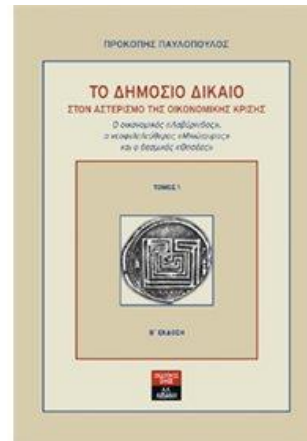
Βιβλίο του μήνα

- Π. Παυλόπουλος, *Το δημόσιο δίκαιο στον αστερισμό της οικονομικής κρίσης*, τόμος 1, β' εκδ., Λιβάνης 2014, 574 σελ.

και αναπτύσσει μια εναλλακτική στρατηγική για τη δημοκρατική αρχή με άξονα την αμεροληψία και τον πλουραλισμό. Το συνταγματικό θεμέλιο της αμεροληψίας αναζητείται στον νοηματικό πυρήνα της λαϊκής κυριαρχίας. Η στενή έννοια της πολιτικής αμεροληψίας ισοδυναμεί με το τίμιο παιχνίδι, την ανόθευτη διεξαγωγή των εκλογών. Η πρόκληση της αμεροληψίας αφορά την πολιτική αμεροληψία με την ευρεία έννοια: την ουσιαστική εκπλήρωση των όρων του πολιτικού φιλελευθερισμού που θεσπίζει το δημοκρατικό Σύνταγμα για τη δίκαιη αντιμετώπιση των πολιτών.

Βιβλίο του μήνα

- Προκόπης Παυλόπουλος, *Το δημόσιο δίκαιο στον αστερισμό της οικονομικής κρίσης*, τόμος 1, β' εκδ., Λιβάνης 2014, 574 σελ.

Αν και στα προλεγόμενα της μελέτης του καθηγητή Π. Παυλόπουλου «Το δημόσιο δίκαιο στον αστερισμό της οικονομικής κρίσης» το έργο οριοθετείται ως «πανεπιστημιακές παραδόσεις», στην πραγματικότητα πρόκειται για κάτι ακόμη απαιτητικότερο: Ο Π. Παυλόπουλος διατρέχει ένα ευρύτατο τμήμα της ύλης του Δημοσίου Δικαίου υπό το πρίσμα της δοκιμασίας και της αντοχής των συνταγματικών-διοικητικών θεσμών απέναντι στην οικονομική κρίση, αναλύοντας βήμα προς βήμα πώς θεμελιώδεις αρχές και δικαιώματα μεταλλάσσονται, αποδυναμώνονται ή υπονομεύονται υπό το βάρος της κρίσης.

Όπως γράφει, «η έννομη τάξη στο σύνολό της, ιδίως δε ο βασικός εκείνος πυλώνας της που συντίθεται από τους κανόνες του δημόσιου δικαίου, αποστεώνεται κανονιστικώς στο 'Λαβύρινθο' της βαθιάς οικονομικής κρίσης. Στα έγκατα του παραμονεύει ο νεοφιλελεύθερος 'Μινώταυρος' της 'απορρύθμισης'. Η ελληνική έννομη τάξη βιώνει αυτή τη ζοφερή εμπειρία μέσ' από την 'ξυνωρίδα' αφενός της,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Νέες δραστηριότητες του Κέντρου Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου – Ιδρύματος Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Βιβλίο του μήνα

- Π. Παυλόπουλος, *Το δημόσιο δίκαιο στον αστερισμό της οικονομικής κρίσης*, τόμος 1, β' εκδ., Λιβάνης 2014, 574 σελ.

www.cecl.gr

Επικοινωνία: centre@cecl.gr

‘μνημονιακής κοπής’, νομοθεσίας και αφετέρου του νομολογιακής προέλευσης ‘νεφελώδους’ δημοσιονομικού δημόσιου συμφέροντος, που πλήττουν ευθέως ‘εμβληματικά’ δικαιώματα του ανθρώπου. Εν τέλει δε την ίδια την αντιπροσωπευτική δημοκρατία».

Ο συγγραφέας έχει εμπλουτίσει τη δεύτερη αυτή έκδοση με τα νέα νομοθετικά και νομολογιακά δεδομένα, υποστηρίζοντας ότι «μάλλον ο θεσμικός ‘Θησέας’ δείχνει αποφασισμένος – οπωσδήποτε μέσα στα όρια του δικαιοδοτικού του ρόλου και χωρίς να υπερβαίνει τις δεσμεύσεις που του αναλογούν κατά τις συνταγματικές διατάξεις περί της θεμελιώδους αρχής της διάκρισης των εξουσιών– να συγκρουσθεί με το νεοφιλελεύθερο ‘Μινώταυρο’. Και, επέκεινα, μάλλον δεν πρόκειται να υποκύψει στο ‘σοκ και το δέος’ που επιχειρεί να του προκαλέσει ο οικονομικός ‘Λαβύρινθος’ της εποχής μας» (σ. 34-35).

Θα μπορούσε να πει κανείς ότι το έργο αποκτά ξεχωριστό ενδιαφέρον και ενόψει μιας διαφαινόμενης, λανθάνουσας σύγκρουσης ανάμεσα στις δύο ιδιότητες του συγγραφέα, αφ’ ενός του έγκριτου ακαδημαϊκού δασκάλου και, αφ’ ετέρου, του εν ενεργεία βουλευτή της συμπολίτευσης.